

Îmbrăcămintea bărbaților și a femeilor

Pastor Sorin Sabou

Ca și în Biblie și în societate îmbrăcămintea este un subiect de interes și pentru creștini. Pentru că suntem bărbați și femei care trăim sub autoritatea lui Dumnezeu dorim ca orice domeniu din viața noastră să fie după voia Lui. Astfel, întrebările legate de îmbrăcămintea potrivită, atât în viața de fiecare zi, cât și atunci când suntem la biserică împreună cu ceilalți frați și surori, sunt de mare importanță. Lucrurile care îi preocupă pe frați sunt mai ales cele care țin de ținuta femeii în biserică, dacă să poarte batic, pălărie, cordeluță sau nu; sau dacă să poarte rochie sau nu, dacă să poarte sau nu pantaloni. Aceste întrebări sunt considerate a avea o semnificație religioasă profundă și adesea constituie, atunci când se dau răspunsuri diferite, prilej de tensiune și neînțelegere în biserică.

De aceea am considerat că este potrivit să abordăm aceste întrebări și să vedem cum trebuie să ne raportăm la îmbrăcămintea ca și bărbați și femei care slujim pe Dumnezeu. Din Sfânta Scriptură se remarcă trei texte importante atunci când vorbim despre aceste lucruri: Geneza 3, Deuteronom 22 și 1 Corinteni 11. Pe baza studiului acestor texte esențiale vom da răspunsuri în care căutăm să contextualizăm pentru sec. XXI voia lui Dumnezeu cu privire la îmbrăcămintea.

Îmbrăcămintea bărbaților

Când deschidem subiectul îmbrăcăminții pentru bărbați ne gândim imediat la *necesitatea* pantalonilor, a costumului, a cravatei, și în unele locuri și a pălăriei, iar la vârste înaintate și la baston. Cu excepția bastonului, care în vremurile biblice era toiagul, toate aceste piese de îmbrăcămintea nu apar în Biblie, deci am putea spune că sunt greșite. Pantalonii, costumul și cravata sunt invenții ale modernității.

Istoria pantalonilor. Pantalonii sunt o piesă de îmbrăcămintea de origine păgână. În istorie primele popoare care au purtat pantaloni, atât bărbați cât și femei, au fost popoarele migratoare și cuceritoare: triburile nomadice eurasiatice, iranienii, persanii. Nu se putea călători călare pe distanțe de mii de kilometri altfel decât în pantaloni. Portul pantalonilor a fost adus în Europa de către unguri

și de către turcii otomani (a se vedea expresia dobrogeană: „în Șalvari și cu ișlic”). De asemenea, pantalonii erau purtați în China (375 î.d.Cr.) de către femei, și de către cavalerie. Portul pantalonilor pentru bărbații, în Europa, a devenit popular abia începând cu secolul 16.

Istoria cravatei. Cravata (fr. *cravat*) este la origine o piesă de îmbrăcăminte militară. Ludovic al XIII-lea al Franței (pe la 1630) a fost impresionat de eșarfa colorată purtată la gât de mercenarii croați în războiul de 30 de ani. Cravata, în forma pe care o avem noi azi, a fost introdusă pe la 1920. Pentru că este o piesă de îmbrăcăminte de origine militară, cravata aduce nuanța de seriozitate și distincție. De aceea, odată cu cultura pop a anilor 1960 avem o revoltă împotriva cravatei. Astăzi cravata adaugă lux și culoare austerității costumului. De aceea în unele biserici cravata este văzută ca un semn al mândriei și este interzisă. Diferite tipuri de cravate sunt purtate atât de bărbați cât și de femei.

Din această prezentare succintă se poate vedea că felul în care sunt îmbrăcați bărbații la biserică în ziua de azi este complet „nebiblic”. Pantalonii, haina de costum, cravata nu apar niciodată în Biblie. De aceea este nevoie din partea bărbaților de un efort hermeneutic suplimentar pentru a-și explica ținuta, dar acest lucru este trecut cu vederea pentru că „bărbații vorbesc în biserică, nu femeile.”

Care era îmbrăcăminteă bărbaților în vremurile biblice (VT și NT)? Deși acest lucru se poate afla foarte ușor, el este complet neglijat în discuțiile despre acest subiect. În VT și în NT întotdeauna și bărbații și femeile au aceleași piese de îmbrăcăminte: tunica (un fel de cămașă lungă/aproape ca o rochie) și mantia sau mantaua (poate avea diferite forme, dar întotdeauna ajunge până la gleznă și acoperă întreg corpul). Pe lângă aceasta atât bărbații cât femeile au cingătoare, sau brâu. Acesta poate fi din diferite materiale (piele, funie, țesătură). Diferența între bărbați și femeie se face prin lungimea tunicii: la bărbați este de obicei mai scurtă, iar la femei până la gleznă. De asemenea bărbatul purta și toiag, și adesea sabie. Diferența era dată și de culoarea mantiei și tunicii. Dacă bărbatul era bogat avea și lanț de aur la gât, și pungă pentru bani, iar femeia salbă de bănuți.

Geneza 3 - de la șorț/cingătoare la tunică

Textele din Geneza 3:7, 21 sunt cele mai importante pentru înțelegerea funcției îmbrăcăminte în viața bărbaților și femeilor. În toată istoria omenirii de după neascultarea lui Adam avem această tensiune, între felul în care vrea omul să se îmbrace și felul în care îl îmbracă Dumnezeu. După neascultarea de porunca lui Dumnezeu de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și răului Adam și Eva își dau seama că sunt goi/dezbrăcați. Măsura pe carea au luat-o a fost să-și coase laolaltă frunze de smochin și și-au făcut cingători/șorțuri. Preocuparea lor a fost să-și acopere parțial (atât cât poate acoperi o cingătoare) organele sexuale. Din ceea ce face Dumnezeu ulterior vedem că aceasta nu a fost suficient. În Geneza 3:21 ni se spune că lui Adam și nevastei sale le-a făcut tunici (ebr. *ketoneth*,

tunică, haină lungă, robă) de piele. Tunica este acea îmbrăcăminte care se poartă direct pe piele/trup și acoperă tot trupul până cel puțin la genunchi. Trebuie văzut ca la amândoi le-a făcut aceeași îmbrăcăminte, nu este că unul are pantaloni, iar celălalt fustă. Scopul unic al îmbrăcăminte în viața de pe pământ este acoperirea cât mai

completă a trupului. Dar, așa cum se poate vedea din istoria omenirii omul, prin îmbrăcăminte pe care și o face este să-și scoată cât mai mult în evidență trupul, pe când Dumnezeu vrea ca el să fie acoperit cât mai bine. Întotdeauna omul va vrea ca îmbrăcăminte să-i fie cât mai sumară (ca o cingătoare), iar Dumnezeu să fie cât mai completă (o tunică). Peste tot în Biblie unde avem referire la haine se are în vedere tunica și mantaua.

În tunică și manta era îmbrăcat omul de rând, negustorul, soldatul, profetul, marele preot (care avea și izmene), levitul, împăratul; toți bărbați și femei. Diferența socială era adesea dată de calitatea țesăturii.

Tunica și mantaua au fost cele două piese de îmbrăcăminte și pentru bărbați și pentru femei până în vremurile modernității (sec. al XVI -lea).

Deuteronom 22:5 - poruncă împotriva travesti-ului

Femeia să nu poarte îmbrăcăminte bărbătească, și bărbatul să nu se îmbrace cu haine femeiești.

Acest verset este înțeles astăzi în cele mai multe biserici ca poruncind ca femeile să nu poarte pantaloni, iar bărbații să nu poarte rochie sau fustă. Această înțelegere este greșită.

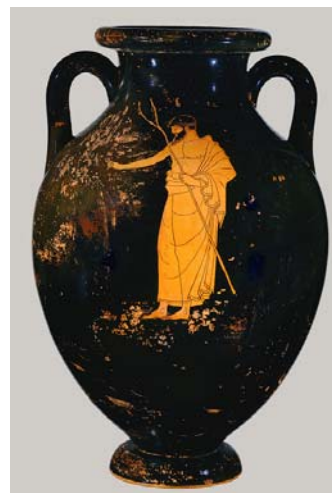
Întrucât în Biblie cele două piese de îmbrăcăminte, tunica și mantaua, sunt identice și la bărbat și la femeie, acest text se referă la faptul că o femeie să nu se îmbrace cu o tunică și manta de bărbat, care este mai scurtă, mai ales dacă este o tunică de soldat, și de asemenea să nu aibă alte piese de îmbrăcăminte (arme, toiag) care ar putea să o facă să arate ca un bărbat. Această poruncă este împotriva *travesti*-ului.

Cum se aplică această poruncă astăzi? Interdicția rămâne aceeași: *travesti*-ul este interzis. O femeie nu trebuie să arate ca un bărbat și un bărbat nu trebuie să arate ca o femeie. Ca și tunică în cea mai mare parte a istoriei omenirii, pantalonii sunt o îmbrăcăminte și pentru bărbați și femei. Femeia care poartă pantaloni de femeie nu o face pentru a fi confundată cu un bărbat (*travesti*), ci, ca de-a lungul istoriei, o face din considerente practice (muncă) și adesea de climă (frig). Acestea sunt și considerentele pentru care și bărbații au renunțat la tunică și manta. Dacă acceptăm ca bărbații să poarte pantaloni, când Dumnezeu i-a îmbrăcat cu tunică și manta, trebuie să acceptăm ca și femeile să îi poarte, fără a încălca vreo poruncă din Scriptură.

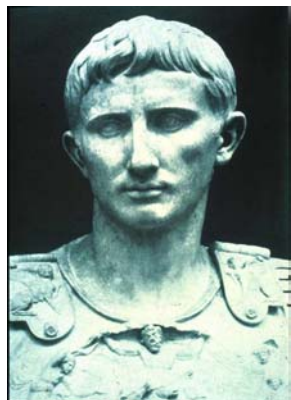
1 Corinteni 11

Acest text vorbește despre locul/rolul pe care îl are bărbatul în ordinea creației lui Dumnezeu; de asemenea vorbește și despre lungimea părului său și dacă să se acopere pe cap. Structurile de autoritate și reprezentare în creația lui Dumnezeu sunt Dumnezeu, Cristos, bărbatul (soțul), femeia (soția sa).

Despre lungimea părului la bărbat. Se știe din mărturiile arheologice (statui, mozaice, desene, ceramică, pietre funerare) pe care le avem că în Orientul Apropiat (oarecum la fel ca în ziua de azi) bărbatul întotdeauna purta barbă și păr destul de mare (peste urechi aproape până la umăr). Asirienii,

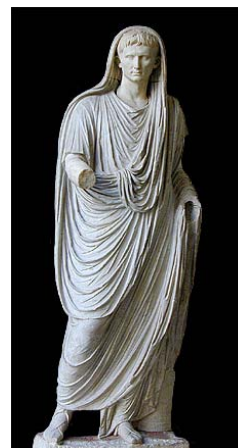

evreii, grecii, dar și alte popoare, au adoptat acest fel de aranjare a bărbii și părului. Părul lung la evrei era un semn că acel bărbat este nazireu, și briciul nu a trecut nici peste barba lui nici peste

capul lui. Samson și Ioan Botezătorul sunt exemple în această privință.

În Imperiul Roman acest lucru a suferit schimbări odată cu venirea la putere a lui Augustus (27 î.d.Cr.-14 d.Cr.), care avea părul tuns scurt (vezi imaginea alăturată). Clemele

care îi prind armura de peste tunică sunt cu sfincși ceea ce arată că se considera zeu. Cei mai mulți dintre romani nu purtau barbă. Așadar, pe vremea apostolului Pavel exista următoarea situație: grecii, evreii purtau părul mai lung și barbă, iar romanii nu. Așa cum vedem din istorie în final romanii au avut cea mai mare influență asupra noastră: purtăm părul scurt și ne bărbierim. De aceea este ușor de văzut cum Pavel îi îndeamnă pe creștinii din Corint să adopte un mod de aranjare a părului roman, dar, în mod surprinzător, când vorbește despre acoperirea bărbatului Pavel dă un sfat împotriva obiceiurilor romane, în care atunci când un bărbat aducea jertfe, se acoperea pe cap cu mantaua. Alăturat este o imagine a statuii lui Augustus ca Mare Preot aducând jertfă. Se poate vedea că are mantaua pe cap, iar în mâna dreaptă (care este ruptă), potrivit cu ce spun arheologii, ar avea o jertfă. Datorită poziției sociale, se poate vedea cât de elaborată îi este mantaua care îi acoperă aproape în întregime tunică.

Și în învățătura ebraică era esențial ca Marele Preot să aibă capul acoperit cu o mitră atunci când aduce jertfe (Exod 28:36-40). Pe mitra de pe capul Marelui Preot scria *Sfințenie Domnului*. Preoții și leviții în Locașul cel sfânt aveau capul acoperit cu scufii de in (Ezec. 44:18). Ulterior bărbații evrei aveau și azi capul acoperit cu *talith*, acea bucată de pânză rotundă de pe vârful capului. Având în vedere această practică de la Cort și de la Templu, este foarte dificil de explicat 1 Cor. 11:4, unde Pavel le spune că bărbatul care se roagă cu capul acoperit își necinstește Capul său, adică pe Cristos. Dificultatea noastră derivă din faptul că noi nu știm care erau întrebările la care răspunde Pavel, noi știm doar răspunsurile pe care

le dă. Știm că era o ceartă de vorbe (1 Cor. 11:16), dar nu ne dăm seama exact în ce consta cearta din biserica din Corint. La 11:7 Pavel nuanțează oarecum ceea ce deja a spus precizând că bărbatul *nu este dator să-și acopere capul*. Aceasta poate însemna și

că o poate face, dar că nu este obligat. Având în vedere aceste lucruri cel mai bine este să recunoaștem că nu știm cum să integrăm în învățătura Scripturii ceea ce spune Pavel în 1 Cor. 11:4. Aceasta este și părerea generală a apostolului Pavel din 13:12, când spune că „acum vedem ca într-o oglindă, în chip întunecos,... acum cunosc în parte.”

Celălalt verset dificil este în 11:14: „Nu vă învață chiar și firea că este rușine pentru un bărbat să poarte părul lung.” Singurul context în care acest verset este adevărat este cel roman, în care, așa cum am văzut mai sus, bărbații purtau părul scurt. Între evrei, și între greci precum și alte popoare bărbații nu purtau părul scurt, ci mai lung. La evrei, așa cum am mai spus deja, semnul dedicării totale a unui bărbat pentru Dumnezeu era văzut și în faptul că nu trecea briciul peste capul și barba lui, astfel că părul și barba lui ajungeau să aibă o lungime considerabilă. Este mai probabil, așadar, că atunci când Pavel se referă la *fire /natură* el să fi avut în vedere firea de roman pentru că este binecunoscut faptul că vitejii spartani purtau plete.

Astfel, la Corint, bărbații din biserică fiind îmbrăcați în tunici și manta, ca peste tot în Imperiul Roman, nu erau datori să-și acopere capul în timpul rugăciunii și proorocirii, deși practica biblică din VT era diferită.

Îmbrăcămintea femeii

Potrivit cu textele din Geneza 3 și Deuteronom 22 este clar că îmbrăcămintea ei este ca și a bărbatului, tunică și manta. *Travesti*-ul este interzis. Tunica femeii era mai lungă tunica bărbatului, mai ales față de a unui soldat care era mai sus de genunchi. În vremea NT situația era similară. Evident apartenența la o anumită clasă socială

face ca aceste piese de îmbrăcăminte să fie mai mult sau mai puțin elaborate, după cum se poate vedea în imaginea alăturată.

Din textul din 1 Cor. 11 preocuparea cea mai mare a fraților și surorilor este legată de necesitatea învelirii surorilor. Este ea necesară? Nimeni nu poate da cu ușurință un răspuns. Cine spune că o poate face încă nu și-a dat seama de complexitățile și necunoscutele din argumentul lui Pavel din acest text.

Mai întâi avem ordinea lui Dumnezeu din creație: Dumnezeu, Cristos, soțul și soția. Acest text vorbește specific despre locul relațiilor soț-soție în închinarea publică. Și bărbatul și femeia reprezintă pe altcineva; unul pe Cristos, celălalt pe soț. În ce fel unitatea dintre ei, convertirea la creștinism, relațiile de autoritate și reprezentare se pot vedea public în biserică în timpul rugăciunii și proorociei? Această întrebare fundamentală pentru argumentul lui Pavel nu are un răspuns ușor. Așa cum se vede din 11:16, ea este subiect de ceartă în biserica din Corint. Noi nu știm întrebările celor din Corint, ci numai răspunsurile date de Pavel. Acest lucru face analiza foarte dificilă și, ca și în cazul bărbaților, va fi nevoie să ne recunoaștem necunoașterea în anumite situații. Ceea ce știm este că femeia este „slava/gloria” bărbatului, adică puterea strălucitoare a bărbatului. Aceasta trebuie să se vadă din felul în care se roagă, proorocește și se îmbracă.

În al doilea rând este discuția neclară despre a fi fără învelitoare (gr. *akataluptos*, 11:5), a fi învelită (gr. *kataluptesthai*, 11:6), față de care alternativa este a fi tunsă, și a fi rasă (11:5-6).

Întrebarea esențială aici este: La ce fel de învelitoare se referă Pavel? Ceea ce face ca răspunsul să fie greu de explicat este faptul că singura dată când Pavel vorbește despre învelitoare este în 11:15, unde el identifică învelitoarea ca fiind părul (lit. „părul i-a fost dat în locul învelitorii”). În ce fel poate fi explicată această situație? Cum avea aranjat părul o femeie din vremea aceea? Anulează identificarea învelitorii cu părul (11:15) discuția din 11:5-6? Nimeni nu are un răspuns clar. Părerea mea este că la 11:11 argumentul lui Pavel are un punct de cotitură în sensul că de la 11:4-6 avem o reflectare a certurilor din biserică vis-à-vis de convențiile sociale din Corint între femeile grecoalice și cele romane, iar de la 11:11 Pavel le spune cum trebuie să fie în Domnul, subliniind noua realitate adusă de evanghelie. Știm că atunci când romanii aduceau jertfă se acopereau pe cap. Dar era acoperit/ă doar acea persoană care aducea jertfa - așa cum basorelieful de la Luvru (vezi imaginea alăturată) arată acest lucru; ceilalți, deși participau la ceremonie, nu erau acoperiți. De aceea este posibil ca și acesta să fie un subiect de ceartă între femeile romane, și cele grecoalice din biserică din Corint. Pavel le dă soluția că în Domnul nu este nevoie de altă învelitoare decât părul (11:15). Este foarte probabil ca acesta să fie adevărul pentru că în sec. I avem mărturii care arată o grijă deosebită din partea femeilor din Imperiul Roman pentru aranjarea părului. Pavel și spune că părul lung este o podoabă dată femeii.

Ultimul lucru greu de explicat este afirmația din 11:10: *femeia din pricina îngerilor trebuie să aibă un semn al stăpânirii ei*. Mai întâi trebuie spus că termenii *semn* și *ei* nu apar în textul original, de aceea textul trebuie tradus astfel: „*femeia din pricina îngerilor trebuie să aibă autoritate pe cap*.” De obicei acest text este interpretat ca spunând că femeia trebuie să-și arate supunerea față de soț prin faptul că poartă batic, pălărie sau cordeluță. Această interpretare este greșită pentru că Pavel nu vorbește aici despre supunerea soției aici, ci despre puterea sau autoritatea pe care ea o are. Această autoritate trebuie să fie pe capul ei. Modul cel mai simplu în care se vede pe capul unei femei că are autoritate este atunci când are coroană/diademă pe cap. Aceasta este în cazul unei împărătese sau regine. În textul nostru Pavel vorbește despre surorile din biserică. În această situație cred că Pavel vorbește despre *prestanța și seriozitatea* care trebuie văzute din felul în care este

aranjat capul surorilor din biserică. Femeile din biserică sunt femei cu prestanță, iar oricine ar fi în biserică trebuie să vada aceasta. Femeia și bărbatul nu sunt independenți, ci interdependenți: așa cum femeia este din bărbat, tot așa bărbatul este (născut) prin femeie (11:12). Ambii sunt de la Dumnezeu; diferența este

funcțională, nu de natură.

Referirea la îngerii poate însemna două lucruri: fie avem aici ceva similar cu în 1 Cor. 4:9 (*am ajuns o privesc pentru lume, îngerii și oameni*), fie termenul *angelos* aici înseamnă *mesager* (la fel ca în Marcu 1:2) și se referă la bărbați care sunt în trecere prin biserică și vin din alte părți. Ei trebuie să vadă că în biserică sunt femei cu prestanță (nu femei ușurate) și aceasta se vede prin felul în care este îngrijit și aranjat capul lor.

În urma acestui studiu succint se poate vedea complexitatea textelor biblice și dificultățile pe care le întâlnește cititorul în încercarea de a le înțelege.

Ca o concluzie la tot ce am scris este că îmbrăcarea bărbatului în pantaloni și cu cravată este fără sprijin în Scripturi, iar a femeii cu pălărie sau batic de asemenea. În concluzie legat de îmbrăcăminte, principiul este unul singur: ea trebuie să acopere goliciunea. Așa a fost de la început. În situațiile din bisericile noastre nu este greșit dacă porți sau nu pălărie sau batic, ci ceea ce este esențial este dacă respecti ordinea și rolurile din creație pe care le-a dat Dumnezeu: Dumnezeu - Cristos - soțul - soția, și dacă ești o femeie cu prestanță, serioasă, nu ușuratică. La fel cum bărbații au început să poarte pantaloni în ultimii 400 de ani (fără a avea sprijin în Biblie), și nu este greșit, la fel nu este greșit nici pentru femei.